

Проф. др Томислав ЖУГИЋ

УКЉУЧЕЊЕ ДРОБЊАКА У САСТАВ ЦРНЕ ГОРЕ ПО РАЗГРАНИЧЕЊИМА 1858/59. И 1878.

За Дробњак се може рећи да је у географском смислу "једна врло особена појава", којој готово да нема равне на Балканском полуострву. Географске границе племена Дробњака су се, историјски гледано, мијењале и зависиле су од многих историјских догађаја у вјековном развоју овог племена. Сви који су писали студије о Дробњаку, нарочито Томић, Лубурић и други, слажу се у погледу граница Дробњака. По њима Дробњак је племе. Налази се на сјевероисточној страни Херцеговине, између Шаранаца и горње Мораче на истоку, Никшићке нахије на југу, Пиве на западу и ријеке Таре на сјеверу. Ове границе Дробњака биле су устаљене у другој половини 19. вијека, а у ранијим временима Дробњак је више пута мијењао своје границе, нарочито оне које потичу из 14. и 15. када је Дробњак, обухватао значајну територију према Никшићу.

Дробњак је до шездесетих година 19. вијека био најизразитији примјер племена и племенске организације. О томе су писали Лубурић, Томић, Цвијић, војвода Мишић и други. Дробњак је био матица многобројних породица које су се расељавале по многим крајевима током 18, 19. и почетком 20. вијека.

Дробњачка племена су под Турцима, и као планинска и као сточарска, уживала значајне олакшице и имала неку врсту унутрашње самоуправе. Иако су Дурмиторци били неколико вјекова у саставу турске царевине, они јој, због насиља које им је чинила, нијесу били привржени. За своју отаџбину Дурмиторци су сматрали Црну Гору и доживљавали је као домовину, а Дурмитор као постојбину. Са осталим Црногорцима повезани су крвно, језиком, православљем и етиком, а с Турцима су стално били у непријатељским односима. И краљ Никола је једном приликом одао признање Дробњацима: "Ви сте погубили осам паша. Ви сте погубили силног Смаил-агу Ченгића и осветили моје стрицeve са Граховца. У свим ратовима били сте моја узданица". Дробњаци су стално тежили да се уједине са Црном Гором. Уз велике жртве то је остварено у другој половини 19. вијека.

У црногорско-турским ратовима Дробњаци су не само учествовали већ и имали важну улогу у ослободилачким борбама. Период 1856-1859. био је испуњен сталним борбама устаника с Турцима. Устаници с подручја Дробњака запалили су турске карауле у Језерима.

Конференција за разграничење одредила је границе између Црне Горе и Турске. Овим разграничењем Ускоци и Дробњаки, изузев неколико села на западној страни Дробњака, припали су Црној Гори. Граница је са Војника ишла на сјевероисток, пресијецала је ријеку Тушину и преко врха Пјешивца до Ускочког моста на ријеци Буковици, која извире испод Дурмитора, а одатле ишла ка југоистоку преко врхова Оравице, Старца, Јабучког врха до ушћа речице Пљешанице у ријеку Тару.

Истина, Језерци и Шаренци остали су и даље у саставу Турске, али је то било готово формално, јер су ти дијелови Дробњака по свему припадали Црној Гори, којој су плаћали порез и слушали су наређења са Цетиња. Вук Поповић 6. фебруара 1859. у вези са разграничењем пише Вуку Караџићу: "Половина Дробњака оста под књазом, а половина под Турцима. Ма и на овој турској половини књаз је покровитељ и бранитељ и да су сви Дробњаки предали порез књазу. Црногорски књажеви поставили су и њихове старјешине - Јоксима Кнежевића, Трипка Џаковића, Живка Шибалију, чија су упутства и наређења они беспрекорно извршавали".

Пошто је Црна Гора добила већи дио Дробњака, књаза Данила нико није могао спријечити да становништву оног дијела што је остао под турском влашћу пружа свестрану подршку и сматра га дијелом своје популације.

Према томе, први пут у својој историји Црна Гора је добила међународно обиљежену и признату границу. Црна Гора је фактички ушла у међународну европску заједницу не само као политичко-географски појам него као државно-правни индивидуалитет.

Послије разграничења између Црне Горе и Турске устанак у Херцеговини није престао. У устанку 1860. године Дробњаки су подржали Вукаловића. Одбијали су да учине било какав акт покорности турским властима. Они су се чак надали да ће их Међународна комисија признати за црногорске држављане. Зато су одуговлачили да се покоре Турцима. У Омер-пашиној години Шаранска битка на Преображеније 1862. године одиграла је значајну улогу. Кад је о Шаранској бици ријеч треба у вези са тим имати у виду значајну преписку Вука Поповића и Вука Караџића. У једноме писму Поповић каже: "Они су заправо по кнежевом изричитом наређењу, на Тари 'страну чували' и овом сјајном побједом значајно олакшали позиције црногорске војске на Ријеци Црнојевића". Може се са сигурношћу тврдити да ова битка представља највећи пораз турске војске у историји Дробњака. Послије ове битке, Језерци и Шаранци су се осјећали и сматрали саставним дијелом Црне Горе, којој су добровољно порез плаћали, док Турцима харач нијесу давали.

Дробњачки устаници су били присутни и у Кривошијским устанцима 1869. и 1882. године. Гинули су дробњачки слободари и на херцеговачким просторима. Јула 1875. године, кад је почео устанак у Невесињу, шарански главари су одржали збор у манастиру Добриловина и организовали Шаранце за устанак, на чијем челу су били војвода Трипка Џаковић и капетан Јоским Кнежевић. Устанак су истовремено подigli

и Језерци и Ускоци. Како у Језерима и Шаранцима није било Турака, њихове чете су оперисале у Санцаку, а Дробњаци у Пиви. У 1876. години херцеговачки устаници су ушли у састав црногорске војске која је формирана у бригаде и батаљоне. Дробњак је дао два батаљона и Дробњачко-ускочки, од осам чета под командом Грубана Церовића, који је бројао преко 1000 војника. Језеро-шарански је имао шест чета под командом Митра Ђоровића. Ускочко-дробњачки батаљон учествовао је на Вучјем Долу. Језеро-шарански батаљон био је на простору око Таре и био му је задатак да осујети прелаз Турака на лијеву страну ове ријеке. У блокади Никшића учествовао је и Дробњачко-ускочки батаљон. Послије жестоких борби на Језерима, гдје је побијеђен Хафиз-паша и протјеран са тог простора, Дробњачко-ускочки и Пивски батаљони пребацили су се у Дугу, а Језеро-шарански батаљон је остао на ранијим положајима.

Берлински конгрес 1878. године међународним актом констатовао је већ створено стање припадности цијелог дурмиторског подручја Црној Гори. Тиме је завршена петовјековна владавина Турске дробњачким просторима, али не и непрестана борба овог народа против турског освајача.

У црногорско-турским ратовима Дробњаци су не само учествовали већ су имали важну улогу у ослободилачким борбама. Ове борбе донијеле су им много страдања, одвођења виђенијих људи у таоце и заробљеништво, уз вјешања, паљевине и пустошења, али су на крају уродиле и дефинитивним ослобођењем, најприје црногорских граница најближих Ускоцима а затим највећег дијела Дробњака. Разграничењем између Турске и Црне Горе 1858. године, Ускоци и Дробњак, изузев неколико села на западној страни Дробњака, како смо већ истакли, припали су Црној Гори. Истина, Шаранци и Језера остали су и даље у саставу Турске, али је то било готово формално, јер су ти дијелови Дробњака по свему припадали Црној Гори. Треба имати у виду битан утицај племенског живота у овим крајевима на начин организовања државних и војних установа. Отуда се и државно и војно законодавство заснивало на територијално-политичком принципу. У саставу племена Дробњака биле су четири капетаније: Дробњачка, Ускочка, Језерска и Шаранска; у оквиру војне организације била су три батаљона, јер су Језерска и Шаранска капетанија као малобројне давале само један батаљон. Сви дурмиторски батаљони улазили су у састав Херцеговачке, односно касније Дурмиторске бригаде. На челу бригаде стајале су истакнуте и познате војводе с подручја Дробњака и Дурмиторског краја.

Проф. др Томислав ЖУГИЋ

**ВВЕДЕНИЕ ДРОБНЯКА В СОСТАВ ЧЕРНОГОРИИ ПОСЛЕ
РАЗМЕЖИВАНИЯ 1858/59. И 1878.**

Резюме

Дробњак почти пять веков был в составе Турции. За всё время, Дробњак вёл освободительную борьбу. Активно участвовал в освободительной борьбе черногорцев. Результатом этого было и введение большей части Дробњака после боя на Граховце и наконец введение всей территории Дробњака в состав Черногории после Берлинского конгресса.